

Theofilos – ny tidskrift från CredoAkademin

I september kommer första numret av tidskriften Theofilos, utgiven som ett samarbetsprojekt mellan svenska CredoAkademin och Mediehögskolan Gimlekollen i Norge.

Tidskriftens namn är sammansatt av de grekiska

orden för "Gud" och "älskar", och den ges ut under devisen att "troende människor ska tänka och tänkande människor tro".

Theofilos ska komma ut med fyra nummer per år, och svensk redaktör

blir Stefan Lindholm som är aktiv inom L'Abri Fellowship i England. Ansvarig utgivare blir Stefan Gustavsson.

– Theofilos vill inbjuda människor att reflektera över den kristna trons relevans för hela verklig-

heten. Vår tidskrift vill vara med att bredda och fördjupa kyrkans engagemang och uppdrag i världen, säger Stefan Lindholm till Världen Idag.

PER EWERT

Förlängt straff för Aung San Suu Kyi

Burmas myndigheter uppger enligt nyhetsbyrån AFP att landets oppositionsledare Aung San Suu Kyi har dömts till tre års fängelse och hårt straffarbete. Domen ändrades omedelbart av den sittande militärjuntan till ett

mildare straff, 18 månader i husarrest. Rättegången mot Aung San Suu Kyi, som anklagats för att ha tagit emot en amerikansk medborgare i sitt hem under pågående husarrest, har följts av sanktioner av bland annat USA. **VID**

Den objektiva tiden en västerländsk illusion

Synen på tiden har förändrats i takt med tekniska landvinningar och sociala omvälvningar. Klockan, tidmätaren, har både organiserat och förslavat människan och har dessutom degraderat evigheten till något ovetenskapligt och irrelevant. Därigenom har man förlorat en väsentlig del av tidsbegreppet, enligt skribenten Anders Bylander.

Att den mekaniska klocktiden har mottagits på helt olika sätt i de kristna kyrkorna uppmärksammades redan av Lewis Mumford i den kända boken *Technics and Civilization* från 1934. Ett avsnitt i den heter just "The Monastery and the Clock" (Klostret och klockan). Det beskriver hur tekniken genom en specifik uppfinning fullständigt kan förändra människans livsstil och villkoren för den enskildes existens. Mumford hävdar att just uret lämpar sig bättre än exempelvis ångmaskinen som symbol för industrisamhällets livsuppfattning och människosyn: Först driver människan genom sitt snille fram en viss innovation, kort därefter blir hon slav under den. De modernare exemplen på detta fenomen kan givetvis mångfaldigas: bilen, telefonen, televisionen, datorn, genteknologin.

Immanuel Kant tolkade tiden som en det inre sinnets åskådningssform, medan rummet blev det yttre sinnets. Detta kan ses som uttryck för att tidsmedvetandet är subjektivt reflekterat, medan rummet uppfattas mera direkt.

Det är bara naturligt att Marcel Prousts *På spaning efter den tid som flytt* blir mycket mera subjektiv, svävande, än Balzacs miljöskildrande romaner. Det förgångna finns även hos Platon och Aristoteles, och här som stödjepunkt för evigheten. Då var evighetens brohuvud en bas för det objektiva förnuftet, säker kunskap och antropologi. Återerinring blev kunskapsvägen framför andra, väl förenlig med judisk-kristen historieuppfattning. Här finns längtan tillbaka till det förlorade paradiset.

Framtidens utopiska "El Dorado" var faktiskt inte alls lika populärt under antik- och medeltid som det blivit från upplysningstiden och framåt. Men även juden och den kristne ser fram emot Guds ingripande då tingens rätta ordning ska upprättas, med protestanten Sören Kierkegaards ord, evighetens inkognito. Kulturkritikern Oswald Spengler talar om framtiden som bestämmande modus i vår "faustiska" kultur. Tanken har på olika sätt uttolkats av Heidegger och andra existentalister.

För de existensfilosofer som uppträtt efter Kant är tiden ingalunda främst någon fysikalisk storhet eller substans. Det väsentliga är min inställning. Den tekniska beskrivningen kan göras tillgänglig för intellektet hos en Jaspers eller Gabriel Marcel, men som hela människor behöver vi något annat. Tiden har stor betydelse för mitt sätt att vara, framför allt som en chans att blomma. Tid är evig återkomst,

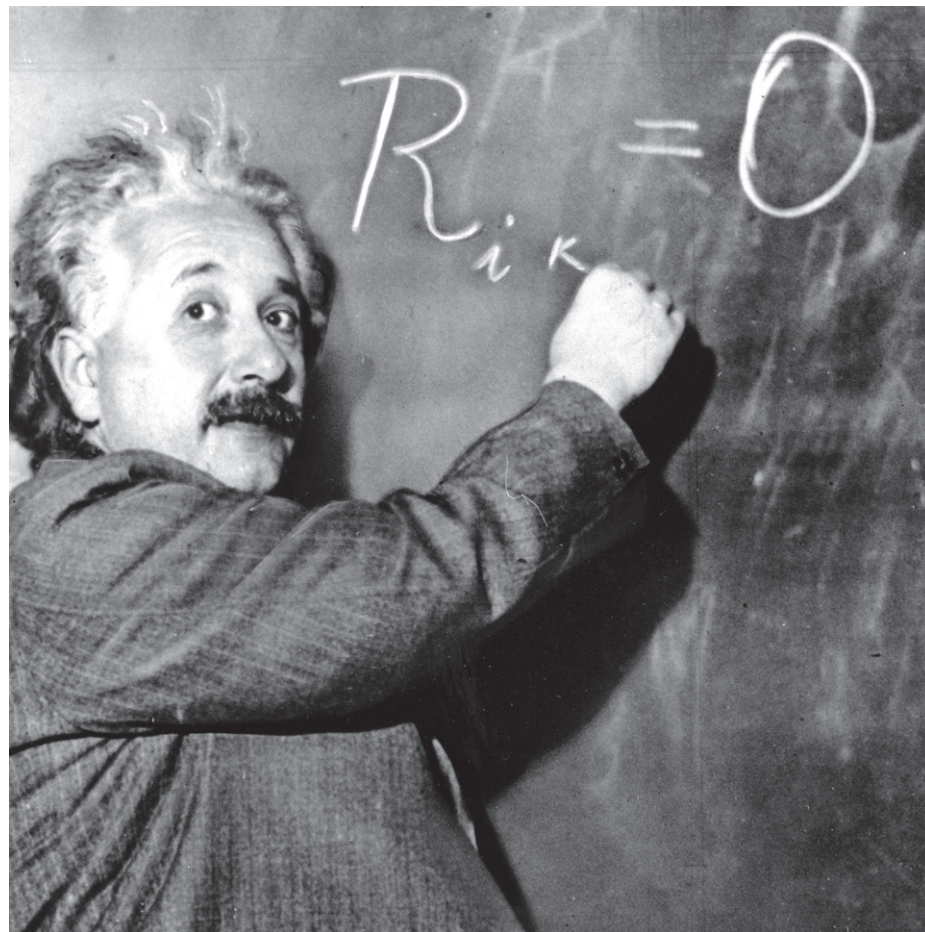


FOTO: AP PHOTO

Fysikern Albert Einstein gav mänskligheten en helt ny bild av universum och därmed också av tiden som begrepp. I den världsbilden har kronometern, den objektiva tidmätaren, ingen relevans.

säger Nietzsche. Min tid är utmätt, en tid inte för allt men för något, säger Martin Heidegger. Han beskriver människans liv som "till-döden-varo". Tanken på döden rycker mig ur min likgiltighet så att jag blir engagerad och verklig som människa.

En judisk existentalist, Emmanuel Lévinas, var verksam i Paris så sent som på 1990-talet (död på juldagen 1995). Han valde sociala utgångspunkter för sin tidsuppfattning. När

han en gång tillfrågades om vad han såg som vår tids viktigaste upptäckter, tog han upp fransmannen Henri Bergsons teori om den upplevda tiden, "nuflödet" (fr. *la durée*). Någon hade äntligen vågat avslöja att klocktiden är en ganska godtycklig uppfinning för att underkasta världen och människorna minutiös kontroll. Kronometern är ett uttryck för vetenskapliga anspråk knutna till den newtonska fysiken men har ingen relevans för relativitetsteoriernas verklighet.

Ändå omfattas den som en orubblig institution, och det främst av ekonomiska skäl. Kommers är bättre än krig. Och klockan har ju visat sig vara ett oslagbart instrument för social kontroll och mätning av människors prestationer. Men utan klockan som värdemätare skulle vi kanske ha ett samhälle med färre magsår och neuroser.

När Lévinas ansluter sig till Bergsons tidsuppfattning tar han alltså avstånd från föreställningen om en opartisk tid. "Tiden är

ingen degradering av evigheten". Vi har duperat oss själva med en fysiktid som bara passar för materiella ting. Den är en teknisk konstruktion utan hänsyn till att vi är kulturvarelser. Den mänskliga tiden bestäms av min relation till andra, min syster och bror som representant för allt det okända jag måste möta på min väg. Fysiken syftar till makt, kontroll över ting som låter sig behärras.

Som medmänniska måste jag däremot våga möta och träda i tjänst hos en vars storhet jag inte kontrollerar. I andra möter jag Gud. Varje gång jag möter den Andre gör evigheten sitt nedslag i tid.

ANDERS BYLANDER

Fotnot: Den första delen i de två artiklarna om tid publicerades den 10 augusti.

>> LÄS MER:

- Aurelius Augustinus, *Bekännelser*, Motala 1957.
- Benkt Erik Benktson, *Varat och tiden*, Lund 1976.
- Henri Bergson, *Tiden och den fria viljan*, Falun 1992.
- Don Ihde, *Technology and the Lifeworld*, Indianapolis 1990.
- Bodil Jönsson, *Tio tankar om tid*, WSOY Finland 2000.
- Emmanuel Lévinas, *Etik och oändlighet*, Stockholm 1993, *Tiden och den andre*, Stockholm 1992
- Lewis Mumford, *Technics and Civilization*, New York 1934.